EUROOPAN UNIONIN
TUOMIOISTUIN

Unionin tuomioistuimen **tuomio**
asiassa C-698/23 P | Euroopan tietosuojavaltuutettu v. parlamentti ja neuvosto

Lehdistötiedote nro 165/26

Luxemburgissa 17.11.2026

Europolin suorittama henkilötietojen käsittely: unionin tuomioistuin vahvistaa, että Euroopan tietosuojavaltuutetun nostama kanne Europol-asetuksen muuttamisesta on jätettävä tutkimatta

Kyseisen asetuksen siirtymäsäännöksillä, joiden kumoamista Euroopan tietosuojavaltuutettu vaati, ei muuteta sen tehtäviä eikä valtuuksia, eivätkä ne siis vaikuta suoraan sen oikeusasemaan

Euroopan tietosuojavaltuutetun (EDPS) (jäljempänä tietosuojavaltuutettu) todettua, että Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirasto (Europol) säilyttää henkilötietoja ilman, että se olisi luokitellut ne, kuten unionin oikeudessa säädetään, se antoi päätöksen, jolla Europol määrättiin suorittamaan tämä luokittelu asetetuissa määräajoissa tai, jos näin ei tehdä, poistamaan asianomaiset tiedot. Muutamaa kuukautta myöhemmin unionin lainsäätäjä antoi siirtymäsäännöksiä, joiden nojalla Europolin hallussa olevien tietojen käsittelyä voidaan tietyin edellytyksin jatkaa.

Koska tietosuojavaltuutettu katsoi, että siirtymäsäännöksillä puututaan sen riippumattomuuteen valvontaviranomaisena ja että sen päätös jää niiden johdosta vaikutuksettomaksi, se vaati kyseisten säännösten kumoamista unionin yleisessä tuomioistuimessa. Tämä jätti kuitenkin sen kanteen tutkimatta.

Tänään antamassaan tuomiossa unionin tuomioistuin vahvistaa, ettei kannetta voida ottaa tutkittavaksi: unionin toimielimistä poiketen tietosuojavaltuutetun on perusteltava asiavaltuutensa. Sen on etenkin osoitettava, että riitautetut säännökset koskevat sitä suoraan ja erikseen. Unionin tuomioistuin toteaa kuitenkin, että kyseiset säännökset eivät vaikuta mitenkään tietosuojavaltuutetulle annettujen tehtävien luonteeseen ja ulottuvuuteen siltä osin kuin niillä ei ole muutettu sen oikeuksia, velvollisuuksia ja valtuuksia. Niillä ei myöskään ole muutettu tietosuojavaltuutetun riippumattomuuden takeita eikä kumottu sen Europolin osalta antamaa päätöstä. Riitautetut säännökset eivät siis vaikuta suoraan tietosuojavaltuutetun oikeusasemaan. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi näin ollen perustellusti, että tietosuojavaltuutetun kanne oli jätettävä tutkimatta.

Tietosuojavaltuutettu, jonka tehtävänä on valvoa, että unionin toimielimet ja elimet noudattavat tietosuojaa koskevia sääntöjä, antoi asiaa tutkittuaan 3.1.2022 päätöksen Euroopan unionin lainvalvontayhteistyöviraston (Europol) osalta.

Päätöksessä oli kyse siitä, että Europol säilyttää toimintansa yhteydessä saatuja henkilötietoja. Vaikka asetuksessa, jolla säänneltiin tuolloin Europolin toimintaa,[1] sille oli annettu lupa kerätä ja analysoida tällaisia tietoja, sen oli näet noudatettava tiettyjä sääntöjä etenkin siltä osin kuin on kyse rekisteröityjen ja heitä koskevien henkilötietojen luokittelusta.

Tietosuojavaltuutettu totesi kuitenkin, että Europol säilyttää jatkuvasti henkilötietoaineistoja ilman, että se olisi määrittänyt, kuuluvatko rekisteröidyt kyseisessä asetuksessa vahvistettuihin luokkiin. Tietosuojavaltuutetun mukaan tämä käytäntö on vastoin tietojen minimointia ja tietojen säilytyksen keston rajoittamista koskevia sääntöjä. Se määräsi siis Europolin suorittamaan tämän luokittelun kuuden kuukauden kuluessa hiljattain saatujen tietojen osalta ja 12 kuukauden kuluessa sen hallussa jo olevien tietojen osalta. Näiden määräaikojen loputtua Europolin oli poistettava tiedot.

Euroopan parlamentti ja Euroopan unionin neuvosto muuttivat 8.6.2022 Europoliin sovellettavaa asetusta.[2] Ne ottivat etenkin käyttöön siirtymäsäännöksiä,[3] joiden mukaan Europol voi tietyin edellytyksin käsitellä edelleen vireillä olevien rikostutkintojen yhteydessä jo saatuja tietoja.

Koska tietovaltuutettu katsoi, että näillä siirtymäsäännöksillä laillistetaan taannehtivasti sen esille tuomat tietojen säilyttämistä koskevat käytännöt ja tosiasiassa kumotaan sen 3.1.2022 antama päätös, se saattoi asian vireille unionin yleisessä tuomioistuimessa, jossa se vaati niiden kumoamista. Sen mukaan unionin lainsäätäjän toimenpiteillä puututaan sen riippumattomuuteen valvontaviranomaisena.

Unionin yleinen tuomioistuin jätti kyseisen kanteen tutkimatta 6.9.2023 annetulla määräyksellä.[4] Se katsoi, ettei tietosuojavaltuutetulla ole asiavaltuutta riidanalaisten siirtymäsäännösten osalta.

Tietosuojavaltuutettu haki siis muutosta unionin tuomioistuimelta ja vaati kyseisen määräyksen ja kyseessä olevien säännösten kumoamista.

Tuomiossaan **unionin tuomioistuin hylkää valituksen perusteettomana** ja vahvistaa, että tietosuojavaltuutetun unionin yleisessä tuomioistuimessa nostama kanne on jätettävä tutkimatta.

Unionin tuomioistuin huomauttaa, että vaikka tietosuojavaltuutettu on riippumaton valvontaviranomainen, **se ei ole perussopimuksissa tarkoitettu unionin toimielin**.[5] Muun muassa parlamentista, neuvostosta tai Euroopan komissiosta poiketen perussopimuksissa ei anneta tietosuojavaltuutetulle oikeutta nostaa kumoamiskannetta unionin toimesta, jollei se ole osoittanut asiavaltuuttaan.

Tällainen tietosuojavaltuutetun kanneoikeus ei seuraa myöskään toimielinten välisen tasapainon periaatteesta,[6] jolla pyritään takaamaan unionin toimielinten välistä toimivallan jakoa koskevan järjestelmän noudattaminen. Kyseistä periaatetta ei näet sovelleta unionin elimiin ja laitoksiin, jotka eivät ole unionin toimielimiä.

Tietosuojavaltuutettu on kuitenkin **oikeushenkilö**. Se voi siis vaatia unionin toimen kumoamista niillä edellytyksin, joista perussopimuksissa määrätään oikeushenkilöiden nostamien kumoamiskanteiden osalta.[7] Sen on tätä varten muun muassa osoitettava, että riitautettu toimi koskee sitä suoraan ja erikseen. Sen edellytyksen täyttymiseksi, jonka mukaan toimi koskee sitä suoraan, muun muassa kyseisellä toimella on oltava välittömiä vaikutuksia sen oikeusasemaan.

Unionin tuomioistuin toteaa kuitenkin, että riidanalaisilla siirtymäsäännöksillä on muutettu sääntöjä, joita sovelletaan Europolin hallussa olevien tietojen käsittelyyn. Ne eivät sitä vastoin ole vaikuttaneet mitenkään tietosuojavaltuutetulle annettujen tehtävien luonteeseen ja ulottuvuuteen siltä osin kuin niillä ei ole muutettu sen oikeuksia, velvollisuuksia tai valtuuksia. Kyseisillä säännöksillä ei myöskään ole muutettu tietosuojavaltuutetun riippumattomuuden takeita eikä kumottu sen 3.1.2022 antamaa päätöstä. Unionin tuomioistuin huomauttaa lisäksi, ettei riidanalaisten siirtymäsäännösten antamiseen johtaneesta menettelystä ole ilmennyt seikkoja, jotka voisivat vaikuttaa siihen, miten tietosuojavaltuutettu toimii riippumattomasti käyttäessään valtuuksiaan.

Unionin tuomioistuin vahvistaa näin ollen unionin yleisen tuomioistuimen arvioinnin, jonka mukaan riidanalaiset siirtymäsäännökset eivät vaikuta suoraan tietosuojavaltuutetun oikeusasemaan. **Unionin yleinen tuomioistuin ei siis tehnyt oikeudellista virhettä katsoessaan, että tietosuojavaltuutetun kanne oli jätettävä tutkimatta**.

HUOMAUTUS: Unionin yleisen tuomioistuimen tuomioon tai määräykseen voidaan hakea vain oikeuskysymysten osalta muutosta unionin tuomioistuimessa. Muutoksenhaulla ei lähtökohtaisesti ole lykkäävää vaikutusta. Jos valitus tutkitaan ja hyväksytään, unionin tuomioistuin kumoaa unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisun. Jos asia on ratkaisukelpoinen, unionin tuomioistuin voi itse ratkaista asian lopullisesti. Muussa tapauksessa se palauttaa asian unionin yleiseen tuomioistuimeen, jota sen valituksesta antama ratkaisu sitoo.

Tämä on tiedotusvälineiden käyttöön tarkoitettu epävirallinen asiakirja, joka ei sido unionin tuomioistuinta. Asian tosiseikasto ja asiaa koskevat oikeussäännöt selostetaan merkityksellisen ajankohdan mukaisesti ja asian asiakirja-aineiston perusteella.

Tuomion koko teksti ja siitä mahdollisesti laadittu tiivistelmä julkaistaan CURIA-sivustolla tuomion julistamispäivänä.

Lisätietoja: Jarosław Zasada ✆ +352 4303 2793.

Kuvia tuomion julistamistilaisuudesta on saatavilla Curia Web TV:ssä ja European Broadcasting Service -sivustolla

✆ +32 2 296 4106.

Pysykää kuulolla!

[1] Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastosta (Europol) 11.5.2016 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/794.

[2] Asetuksen (EU) 2016/794 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse Europolin yhteistyöstä yksityisten osapuolten kanssa, Europolin suorittamasta henkilötietojen käsittelystä rikostutkintojen tukemiseksi sekä Europolin roolista tutkimuksessa ja innovoinnissa 8.6.2022 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/991.

[3] Asetuksen 2016/794, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella 2022/991, 74 a ja 74 b artikla.

[4] Asia Euroopan tietosuojavaltuutettu v. parlamentti ja neuvosto, T-578/22 (ks. myös lehdistötiedote nro 134/23).

[5] SEU 13 artiklan 1 kohta. Unionin tuomioistuin korostaa myös, että jäsenvaltiot ovat Lissabonin sopimusta tehdessään päättäneet nimenomaisesti olla sisällyttämättä kaikkia unionin elimiä tai laitoksia, kuten tietosuojavaltuutettua, niihin yksiköihin, jotka voivat vaatia unionin toimen kumoamista ilman, että niiden olisi osoitettava asiavaltuutensa.

[6] Sellaisena kuin yhteisöjen tuomioistuin on sitä tulkinnut 22.5.1990 annetussa tuomiossa parlamentti v. neuvosto, C-70/88.

[7] SEUT 263 artiklan neljännen kohdan nojalla.